

Н О В І Д Н І

Ч. 9 (23)

ЗАЛЬЦБУРГ, Неділя, 9 грудня 1945 р.

РІК I.

ВЛАСНИМИ СИЛАМИ

З великим вдоволенням стверджуємо, що думка Редакції „Нових Днів“ і „Останніх Новин“, висловлені на маргінесі 77 роковин оснування Товариства „Просвіта“ на сторінках попередніх чисел наших часописів, відбилися широким відгомном між нашим громадянством, яке привітало їх незвичайно щиро.

Скрізь влаштовуються або підготовляються святкування цих роковин окремими Святами Української Культури, а громадяни й у танови та товариства поставилися поважно до ідеї створення Фонду Української Культури й декларують та збирають і вносять на цю ціль відповідні до змоги суми. Розуміючи, що культурно-освітня, видавнича, шкільна й виховна ділянка нашої праці це найважливіша проблема нашого перебування на чужині. І що поставити цю працю на належному рівні та з користю

для широкого загалу зможемо тільки тоді, коли створимо для неї тривкі підвалини власними силами й власними матеріальними засобами.

Вітаючи цей відгомін між нашим громадянством і його ставлення до вимог і потреб нашої духової культури повідомляємо, що провід нашої спільноти та керівництво культурно-освітньої праці підготовляє плян статуту цього Фонду й використання його в найбільш практичний і доцільний спосіб, щоб ці матеріальні засоби перетворити у великий духовий капітал для добра загалу, згідно з його призначенням.

Надіємося, що вже в недалекому часі зможемо дати конкретні інформації в цій справі й віримо, що Українське Громадянство з признанням привітає намічені пляни.

РЕДАКЦІЯ

ПІД ПРАПОРСМ „ПРОСВІТИ“

(8. XII. 1868. — 8. XII. 1945)

9 грудня 1945.

Є в книзі життя кожного народу важливі, переломові події, що розмежовують його історію на основні розв'язкові етапи, є знаменні, багатомовні дати — символи цих подій, що визначають основні шляхи до дальшого життя, до дальших змагань.

Такою багатогранною, історичною подією в житті нашого народу було заснування праматері всіх українських національних та культурних установ — Товариства „Просвіта“, а цей пропам'ятний день — 8 грудня 1868 року став для нас дорогим багатомовним символом.

Зупинимося хвилину на цій даті, на мент забудемо про наші злигодні й турбот, висімо глумками кілька десятків років узад, у той час, коли довершувалася ця велика вимовна подія. І тоді не тільки зрозуміємо всю її суть, але водночас зрозуміємо і суть нашого минулого, сучасного й прийдешнього. „Богом і людьми — здавалося — субути Галицька Земля — дідизна Романа Шестикрильця і трагічного Данила короля... Живописом відірвана від свого материка, ограблена з усієї своєї колишньої слави, окрадена з найкращих дітей своїх, поневолена і змучена — цела Галичина своє важке безпросвітне життя... Спершу втиснена силоміць у ярмо захланних сусідів, а згодом зсута, принижена, культурно й економічно відстава провінція австро-угорської держави — була засуджена, завалося, на повільну, але неминучу національну смерть...“

Та ось із бистрих вод Дністрових зичев'я виринула „Русалка Дністровая“ — у невибагливій шаті скромної книжечки-альманаха й заговорила, здавалось, слабим, а в дійсності мужнім голосом: „гетьте з Руси зряки тьмою!“... — Заговорила до ще живих українських сердець живим українським словом, закликаючи прибитий народ встати вгору серця і взятись до над собою, своєю обездоленою ківчиною. Це заговорив Маркіянівич — батько української

СТАНОВИЩЕ В ПОЛЬЩІ

Лондон, 8. 12. (ВВС) Уряд ССРСР повідомив Великобританію, що на терені Польщі лишилися тільки такі частини Черв. Армії, які необхідні для охорони шляхів у запліт армії.

В зв'язку з цим повідомленням, на вчорашньому засіданні Палати Громад відбулася широка дискусія над теперішнім становищем у Польщі.

Представник консервативної партії, адмірал Тейлор критикував відносини в Польщі. Польський уряд є під шкільною контролею советської влади й не має попертя польського народу та ніякого впливу, польська армія є під командою советських офіцерів.

Треба домагатися свободи в Польщі — свободи преси, радія, й виборів, треба домагатися, щоб політична поліція (НКВД) і Червона Армія покинули Польщу.

На цю критику відповів представник уряду Мек Нейль. Частини Червоної Армії перебувають у Польщі на підставі договору з польським урядом для охорони ладу. Англійський уряд приймає вияснення уряду ССРСР до відома, але контролюватиме цю справу й далі. Польська преса є під советською контролею — але ж не у всіх цих відносинах вина советського уряду. На жаль, англійський уряд мусить признати, що в Польщі існують концентраційні табори, в яких перебувають політичні в'язні.

турно-національного відродження галицької України, той, що посіяв перше зерно великого і буйного українського ренесансу. І посіяне Шашкевичем зерно національної правди не загинуло.. В багатих надрах української душі народжувалася нова національна думка — нова правда, що пішла назустріч всенациональним ідеям великого Шевченка і дала перший посів. Був ним 1848 рік — рік надійної „весни народів“ — рік створення першого на землях галицької України національно-політичного об'єднання.

Та хоч зерно Шашкевичевого посіву міцно вросло в рідний ґрунт і видало перше жниво, ще прийшлося довго змагатись за свої права, зводити довгу і завзяту боротьбу за ясне, чітке, незатруєне духом російського панславізму й „общеросійства“ обличчя українства. В цій боротьбі невпинно зростали погенціальні сили народу, міцнів його дух, крішанла воля. І в такий час приходить до пам'ятної події, що своїми наслідками мала витичити твердий шлях українській національній ідеї, — до заснування першого Т-ва „Просвіта“ у Львові.

„Майбутнє народу — в його освіті“ — ось те, що було провідним гаслом творців „Просвіти“ — невеличкої горстки тодішніх палких українських патріотів.

Несення освіти в широкі маси, їх національне освіднення, виховання свідомого українства, розбудження приспаної національної душі до нового творчого лету — ось що стимулювало роботу „Просвіти“. Її ідеї ростуть, міцніють і родять нові почини. Ціла низка установ економічних, сіль-господарських, кооперативних, виховних, наукових — завдячує „Просвіті“ свій початок і свої досягнення. З малої Галичини йде вона переможним походом в усі українські землі, від Кубані через усі простори України аж по Срібну Землю — Карпатську Україну, сіє здорове зерно національної правди. Вона — „Просвіта“ — привела народ до змагань, вона оформила ідеологічне обличчя сучасного правдивого українця.

Минає 77 років від тієї дати.

І хоч за цей час чимало вже впало жертв, і ще чимало впаде в майбутньому, а проте нам „не схиляти вниз прапора“, а йти далі нестримним походом до світла, вперед, так, як йшли ваші прапори — творці „Просвіти“ і як відуть усі майбутні покоління до своєї мети.

М. С.

Кредит для УНРРА

Вашингтон, 8. 12. На вчорашньому засіданні американського Конгресу ухвалено для УНРРА з признаної вже їй суми 1.350 міль. доларів, другу з черги рату на потреби допомоги окремим державам в Європі.

В зв'язку з цією ухвалою поставлено умову, що УНРРА

допомагатиме тільки тим державам, до яких матимуть право в'їзду представники американської преси й стверджено, що в зв'язку з плянованою допомогою акцією УНРРА в межах України й Білорусії, вїзд представників американської преси до тих держав стане дуже важкою проблемою.

Демонстрації студентів

Анкара, 8. 12. (BBC). В зв'язку з протисовєтськими демонстраціями турецьких студентів в Істамбулі, турецький прем'єр Сараджоглю заявив на пресовій конференції, що турецький уряд зробить усе, щоб такі демонстрації більше не повторилися.

Що ж торкається обвинувачення ТАССУ, мовляв, ці демонстрації були задалегідь підготовані й поліція підбадьорювала демонстрантів, прем'єр Сараджоглю запевнив у відповіді на запит журналістів, що уряд СССР повірить скорше турецькому урядові, ніж кореспондентам.

Військовий командант Істамбулу ствердив, що студенти не слухали візвання поліції і не хотіли припинити демонстрацій.

В Палаті Громад

Лондон, 8. 12. (BBC). На вчорашньому засіданні, підчас дискусії над внеском консервативної партії висловити урядові недовір'я за його політику, промовляв Черчіль, характеризуючи діяльність окремих міністрів дуже досадно.

Йому відповів прем'єр Етлі й підкреслив, що на цей виступ консервативств не можна дивитися інакше, як на партійне потягнення політиків, які опинились в трудній ситуації.

За внеском опозиції було 197 голосів, проти внеску 381. Внесок перепав.

Цензура в СССР

Лондо, 8. 12. (BBC). З Москви повідомляють, що після 5 тижнів деякою злагіднення цензурних приписів для кореспондентів закордонної преси в СССР, ці приписи знову загострені. В дописах закордонних кореспондентів скасовано вчора цілі уступи.

Справа розшуків

Подаємо адреси українських газет, які виходять на американському континенті й безкоштовно поміщують об'яви в справі розшуків рідних і знайомих за океаном.

Такі об'яви повинні бути написані коротко й ясно.

U. S. A.

»Svoboda«, 81—83 Grand Str., Jersey City 8, N. J.

»The National Worker«, 527, Second Ave, Pittsburg 19, Pa.

CANADA

»The New Pathway«, 209, Jarvis Avn. Winnipeg, Man.

»Ukrainian Voice«, 214, Dufferin Ave. Winnipeg, Man.

»Herald«, 214, Dufferin Ave. Winnipeg, Man.

»Ukrainian Toiler«, 339, Bathurst Str. Toronto, 2-B Out.

»Ukrainian News«, 10012-109 Str. Edmonton, Alta.

ARGENTINE

»Perelom«, Castillade Corea 3132, Corree Central, Buenos Aires.

СВЯТО

Української Культури в Зальцбурзі

Нав'язуючи до культурно-освітніх традицій нашого народу, Українське Громадянство на чужині розуміє тепер, як ніколи досі, актуальність і вагу проведення святкувань роковин оснування Товариства „Просвіта“, тобто влаштування Свята Української Культури.

Старанням Культурно-Освітнього Відділу Українського Комітету й Мистецького Керівництва, Свято Української Культури буде влаштоване в такі визначені дні:

Неділя, 16 ц. м. — II Табір;
понеділок, 17 ц. м. — III Табір і
п'ятниця, 21 ц. м. — I Табір.

Закликаємо широкі верстви нашого Громадянства гідно зустріти ці святкування.

Закликаємо відгукнутися в справі створення „Фонду Української Культури“.

Культурно-Освітній Відділ
Українського Комітету
в Зальцбурзі.

З УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ

Нью-Йоркська „Свобода“ обговорює на маргінесі підготовки до 21 з'їзду працю Українського Н. Союзу в Америці для української справи та його пляни на майбутнє й пише:

Б. Олександрів

Л И С Т

Пишу Тобі з міжгір'я Альп.
В кращі часи я ніколи не мислив тут жити, а тепер, в силу прикрих обставин, мушу.

З того часу, як я востаннє з Тобою бачивсь, минуло чимало днів...

Я багато думав про Тебе...

Чорні бурі шуміли над нашим краєм, гарцювали в диму й загравах... Морем ясных огнів догорали полтавські села і свічками — волинські сосни.

Хтось ридав, хтось молився і кляв...

Це була горобинна ніч...

Пам'ятаю нашу останню зустріч. Падав білий пухнастий сніг. За селом шаленіла битва. Рвали небо квітчасті ракети, стоголосо ридав шрапнель...

Василь Хмара

ПРОСВІТІ

Ясним Ти сонцем прощвіла в імлі
В негоди темної сумну пору —
І скам'янілий прадідний обліг
Надхнула знов і повела на прю.
І нагадала давні й горді часи,
Як у степах дзвонила слава в мідь,
Як рідні вітер прапори носив
І сила гналася на вістрях в обоюдь.

Ти ж подала пізнання нам і страсть:
Шоломом воду пити з рідних рік
І сіяти життя, де сумерк і жура,
І жити, як живуть борці-багатирі.
Любов усім дала Ти братню нам,
Знання дала і правди меч святий,
І єдність подала умам всім і серцям —
І ми разом йдемо вже до мети.

І вже не зборе волі нашої демон —
Не одоліє нас ворожа лють:
Один в нас Бог — один псалом,
Одна в майбутнє непохитна путь!!...

„Український народ пережив за останні чотири роки таку трагедію, що його горе розлилось морем сліз і крові по всій широкій Україні й поза нею. І є воно таке велике й безмежне, що яку працю ми не вели б, то вона буде завжди замалою. Крім цього, постанова зробити все, що в наших силах, відноситься не тільки до організації як такої, але також до кожного й окремого урядника, кожного члена. Тому всі ми повинні спитати себе, чи ми зробили й робимо „все, що в наших силах“ для України?“

Спитаймо себе та послухаймо, що

Наступав наш одвічний ворог.

І я мусів лишити все...

Було тяжко прощатись з рідними.

Було невимовно гірко...

Тужно плакав лютевий вітер, буруни замітали шлях...

Тільки погляд Твоїх синіх, волошкових очей був, як завжди, глибокий і ніжний.

Я не бачив у ньому сліз...

З того часу минуло багато днів. Я блукав по чужих дорогах і марив про рідні.

Зустрічав ворогів і друзів, мужніх духом і кволих і гмеїв...

Зустрічав і губив багатьох. Та незмінно думав про Тебе...

І ось — знову струмують весняні води, зацвітає в садах бузок... Це вже вдруге — на чужій землі.

Може там, де я зріс і де вперше з Тобою стрівся, по-

Ф О Н Д

Української Культури Перший відгомін

Українська Автокефальна Православна Парафія і Братство св. Покрови в Зальцбурзі, вшановуючи 77 роковини оснування Товариства „Просвіта“, зложили спільно до каси Українського Комітету 1.000 (одну тисячу) марок на „Фонд Української Культури“ і закликають усе Громадянство внести свої пожертви на цю велику ціль.

Хто черговий?

скаже нам голос нашого власного сумління, яке щоби бути чистим, певно не вдоволиться самими словами, але вимагатиме від нас більше діл, більше праці“.

Паризька газета „Українець у Франції“ висловлює в передовій статті п. н. „Забута наука“ такі думки:

„Єдність і ще раз єдність. Скільки вже писалося, й говорилося про єдність! Впродовж багатьох століть! Після кожного нещастя, яке спало на наш народ ми шукали причини й знаходили й насамперед у нашій роз'єднаності. Ми, чи то наші батьки, обіцували собі, що це вже востаннє роз'єднуємося ізза дрібничок; ми, чи наші батьки, побачили, перевірили кілька-десять разів, що... тільки невіддільно

ловіють розкішні жита (о, я знаю, запевно розкішні!), а тут гори, безплідні гори.

На вершинах — одвічна крига.

І вона заступила мій шлях...

Часом в тихі самотні ночі марю про рідний степ, про нашу безталанну країну.

І годі виринає, пекуче і гостре, наче лезо дамаської бритви —

Чому?

Завіщо?

Доки?

І в несказаній тузі тяжко щемить моє серце...

Розповів би Тобі багато. Про великих і мужніх людей, про чудесних борців за волю...

Розказав би правдиву повість про високі людські поривання й невдачі, про найтяжчу у світі кривду...

За ці дні я багато бачив.

І навчився по-новому дивитись на світ...

З УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ

згуртованим нам удасться досягти бажаного".

„Якщо є вже українські організації, то допоможемо у їхній справі, не намагаймося відкривати чим скорше свою „лавочку“. Бо це ж знову вийде тільки на шкоду нашої загальній праці, підірве наш авторитет у інших, осмішить, а головне роз'єднає, дезорієнтує наших людей“.

Стаття закінчується закликком:

„Єдність, ще раз єдність!

Невже ж нам треба знову нової трагедії, щоб пригадалася забута наука!“

Читайте

— Передплачуйте

→ Поширюйте

газету

! > Н О В І Д Н І < !

— Виходить у неділі й свята —

РІЗДВ'ЯНЕ ЧИСЛО „НОВИХ ДНІВ“

вийде у збільшеному об'ємі, з літературно-науковим додатком та ілюстраціями.

Матеріали до цього числа — статті, оповідання, нариси, новелі, спогади, вірші й світлинні — надсилати до 15 грудня ц. р., по змозі машиновим письмом.

Редакція застерігає собі право необхідних змін і скорочень. Редакція.

(Закінчення з 3 стор.)

Мої руки — в шорстких мотозолках. За ці дні вони часто тримали й лопату, і кріс.

І нехай сивина передчасно сріблить мені скроні, я залишусь таким же, як був — молодечим і твердим.

Бо вірю:

Чорна темінь не буде вічна.

Після ночі прийде світанок...

Не шукаю яскравих фарб і яскравих метафор для втіхи.

Знаю, люба, чекати важко...

Затамовуй свою зневіру. Хай моя непохитна певність у наше краще майбутнє буде відчутна й Тобі, хай підтрима Тебе духово, як мене — Твій останній, обіцяючий погляд.

Я завжди бережу його в серці.

Гравень 1945.
Каринтія.

ВІРА й ЦЕРКВА

ЗБОРИ БРАТСТВА СВ. ПОКРОВИ

В неділю 2 грудня ц. р. відбулися збори Братства Святої Покрови при Українській Автокефальній Православній Парафії в Зальцбурзі. Залу Українського Театру вщерть заповнили члени Братства і запрошені гості.

Голова Братства, о. М. Коржан зачитав реферат на тему: „Християнська родина — основа нації“. Приклади із св. Письма показують, що родина — свята, встановлена Богом установа і там, де немає родинного щастя, немає місця і щастю особистому й загальному добробуту.

Зворушення викликали в слухачів наведені прелегентом прості, але щирі і влучні відповіді учнів нашої школи на проведену ним серед них анкету на тему, в чому полягає родинне щастя і чому саме так.

Виходячи з тих відповідей, прелегент обговорив головні основи родинного щастя: віра в Бога, взаємна любов і зокрема любов до дітей та їх відповідне виховання в засадах християнської і національної моралі.

Реферат викликав широку дискусію. Учасники дискусії, наводячи приклади, ствердили, що знищення здорових основ родинного життя приводило до занепаду суспільства. Підкреслено також велику потребу здорової християнської родини для виховання дітей, зокрема тут на чужині.

Ю. П.

ЛІТЕРАТУРНІ СПРАВИ

В понеділок 10 ц. м. в приміщенні Українського Національного Театру (Лексенфельд 21) виступлять зі своїми творами білоруські поети Володимир ДУДЗИЦЬКИЙ та Олесь СОЛОВЕЙ.

Початок о 19 год. Вхід вільний.

УЧИТЕ ЬСЬКІ СПРАВИ

Від початку жовтня ц. р. існує при Українському Комітеті в Зальцбурзі професійна організація вчителів „Учительська Громада“.

„Учительська Громада“ об'єднує всіх учителів народних і середніх шкіл та дитячих садків, що перебувають в американській зоні Австрії.

Бажаючі вписатися в „Учительську Громаду“ мають зголоситися в канцелярії Української Гімназії в Зальцбурзі, II табір, 5 барак.

ОГОЛОШЕННЯ

Для табору потрібні 6 дівчат віком 17—20 р., які будуть працювати як медсестри.

Після 1-місячного теоретичного вишколу й 2-місячної практики в шпиталі для ДР, вони отримають посвідку медсестри, будуть включені в списки для оплати та матимуть додаткові харчеві приділи за працю.

Зголошення в Амбуляторії щоденно о 14-ій год.

ШУКАЮ брата Андрія GERMANСЬКОГО. Перед капітуляцією був в околиці Грацу. Вісті прошу слати: Германський Павло, Salzburg, Lexenfeld 21, Україн. Табір ч. 2. 15—7

ХТО ЗНАВ БИ щось про долю д-ра НАЛУКОВОГО Теодозія що останньо був біля Грацу — прошу подати вістку сестрі: Зальцбург, Укр. Ком. 4—4

МАТІЄВИЧА Володимира, ур. 1923 р. шукає мама. Вістку слати на адресу: Salzburg, Griesgasse 6, Bauunternehmen Hans Urlesberger. 15—15

ШУКАЄ Юлька, Льоцю, Ресика та Ока, — Микетей Марія, Український Комітет, Зальцбург 1—9

ШУКАЮ дружину ЛИЗУН Ніну та дітей. Останньо перебувала коло Liezen. Лизун Влас Хведорович, Salzburg, Редакція, для Оліїнка. 10—7

ШУКАЮ дітей Саву, Зіновія, Лїду і Мирослава, які останньо перебували в Берліні. Батько. Вістку подавати на адресу: Sawo Antin, Lager Bahnmeisterei, Aftnang-Puchheim, Kreis Vöcklabruck, O. O. 3—3

ШУКАЮ чоловіка СТОЙКА Романа, нар. 15. 8. 1916. Останньо працював у St. Michael, b. Leoben. Прошу повідомити: Salzburg, Lehenerkaserne, Stojko Natalija. 20—12

ШУКАЮ сина Василя ДУСАНІВСЬКОГО. Останньо був у Лянденбург, Пеммерн. Прошу повідомити: Дусанівський Іван, Vöcklabruck, Mühlbachgasse 4. 5—3

ШУКАЮ сина ШАШИНА Миколу, нар. 1927. Хто знав би щось про його долю, прошу подати вістку на адресу: Schaschin Nikolaus, Salzburg, Lager „Parsch“, Baracke 4. 3—3

ШУКАЮ дружину БОНДАРЕНКО Катерину, сина Олександра й ЗАГОРУЛЬКО Миколу. Останньо мешкали біля St. Pelten, Obergrafendorf. Прошу повідомити: Бондаренко С., Salzburg, Lexenfeld 21. 10—2

Мгр. МАЛИЦЬКОГО Миколу, адвоката з Пілзаець і його сина Олександра Малицького, абсолювента укр. гімназії в Чорткові шукає д-р Росляк, Innsbruck, Anixstr. 4. 8—2